

א' חשון תשפ"ד
16 אוקטובר 2023

לכבוד מר ליאור כלפה סמנכ"ל הרשות לפיתוח והתיישבות הבדואים בנגב	לכבוד אלוף רפי מילוא מפקד פיקוד העורף	לכבוד ח"כ עמיחי שיקלי השר לשוויון חברתי	לכבוד ח"כ יואב גלנט שר הביטחון
---	---	---	--------------------------------------

שלום רב,

הנדון: אספקה מיידית של פתרונות מיגון מפני מתקפות רקטות לתושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב

בשם המרכז הרפורמי לדת ומדינה, הזרוע המשפטית והציבורית של התנועה הרפורמית - יהדות מתקדמת בישראל, בשם יוזמות אברהם ובשם המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב, הריני לפנות אליכם בנושא שבנדון כדלקמן:

1. על רקע מתקפת הטרור הרצחנית שנפתחה על ידי ארגון "חמאס" בבוקר יום 7.10.2023 כנגד מדינת ישראל, והחל במועד זה ועד כה, מדינת ישראל נמצאת במצב מלחמה במסגרתו שוגרו מדי יום וממשיכים להיות משוגרים כל העת אלפי רקטות מרצועת עזה לעבר יישובים במדינת ישראל וזאת מתוך מטרה מוצהרת וברורה לפגוע במספר רב ככל האפשר של אזרחים ותשתיות.
2. בשונה ממרביתם של אזרחי ישראל המוגנים מפני המתקפות האמורות בשלל אמצעים - אזעקות המתריעות על שיגורים מכיוון רצועת עזה, מרחבים מוגנים ביתיים: ממ"ד ו/או מקלט וכן מקלטים ציבוריים בהם ניתן למצוא מחסה בעת מתקפות לצד סוללות כיפות ברזל המוצבות בפאתי יישובים על מנת ליירט רקטות – לכ-120,000 תושבים בדואים המתגוררים ב-35 כפרים לא מוכרים בנגב אין כל הגנה, ולו המינימאלית ביותר, מפני הרקטות המשוגרות מרצועת עזה לכיוון יישוביהם.
3. בהקשר זה יצוין, כי ביישובים לא מוכרים בהם כן מותקנת אזעקה, כגון הכפר הלא מוכר אלזרנוג הממוקם בנגב הצפוני בו מותקן צופר בבית הספר המקומי, האזעקה אינה מועילה שכן בהישמעה ממילא לתושבים אין דרך להגן על עצמם באופן יעיל מפני הרקטות.
4. במצב דברים זה, כל שנותר לתושבי הכפרים הבדואים הלא מוכרים לעשות בעת מתקפת רקטות הוא להשתטח על האדמה בשטח פתוח, להגן באמצעות ידיהם על הראש, ולקוות לטוב.
5. נוכח העדר ההגנה, תושבי הכפרים נאלצים לפעול בדרכים שונות על מנת להגן על עצמם מפני ירי הרקטות. כך למשל, בכתבה שהתפרסמה היום בנושא בעיתון "הארץ" סיפר תושב ביר הדאג', כפר בדואי מוכר אך לא מוסדר בו התושבים חיים בפחונים, כי בעת אזעקה הנשמעת מהצופרים המותקנים בקיבוצים שבסביבה, כי הוא ומשפחתו המונה 16 נפשות תופסים מחסה במסתור מתחת לסדק צר שנפער באדמה, שם הם גם מעבירים את לילותיהם.

להלן קישורית לכתבה האמורה:

<https://www.haaretz.co.il/news/politics/2023-10-15/ty-article/.premium/0000018b-2e64-da5e-abef-af65dc480000?ts=1697368044605>

[א] העתק מהכתבה מצ"ב למכתב זה כנספח א'.

6. ביישוב הבדואי ר'חמה הסמוך למועצה המקומית ירוחם פוזרו ביום שישי האחרון, ביוזמת ראשת המועצה המקומית ירוחם ומפעל אקרשטיין, צינורות בטון, שנועדו לספק לתושבים הגנה מסוימת מפני ירי הרקטות. ראשת המועצה אוחנה הבהירה כי ערכם המיגוני של הצינורות אינו גדול, אולם "זה המעט שאנחנו יכולים לעשות עבור השכנים שלנו שאין כל מחסה בקרבתם".

[ב] העתק מהדיעה מצ"ב למכתב זה כנספח ב'.

7. מצב דברים זה של העדר הגנה מוחלט, לצד ירי בלתי פוסק של רקטות מכיוון הרצועה ולצד העובדה שהכפרים הבלתי מוכרים ממוקמים בקרבה יחסית לרצועת עזה ומשכך מטווחים יותר מיישובים המרוחקים יותר מרצועת עזה – מביא לכך שתושבי הכפרים הבדואים הלא מוכרים מופקרים, הלכה למעשה, על ידי המדינה, לגורלם, ולכך שמספרי ההרוגים והפצועים מקרבם גבוהים והסכנה כי הם רק ילכו ויאמירו היא ממשית.

8. ייאמר מיד, המדובר בפגיעה חמורה ומתמשכת בזכותם של תושבי הכפרים הבדואים הלא מוכרים לחיים ולשלמות הגוף. המדובר בזכות חוקתית, המעוגנת הן הסעיף לחוק 5 יסוד : כבוד האדם וחירותו לפיו: " כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו" והן בסעיף 1 לחוק היסוד העומד על ערך קדושת החיים : "זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן חורין".

9. בית המשפט העליון ציין ביחס לזכות לחיים ולזכות לשלמות הגוף כי מדובר "בזכויות יסוד הראויות לעוצמת הגנה גבוהה" ואף קבע כי :

"חוק היסוד אינו מסתפק באיסור על פגיעה בהן (ראה סעיף 2 לחוק), אלא קובע גם את הזכות ל"הגנה" עליהן (ראה סעיף 4 לחוק). לכאורה, "השימוש בלשון 'הגנה' טומן בחובו משמעות אופרטיבית-אקטיבית, שהיא מעבר להכרה גרידא בקיומן ובמעמדן של זכויות היסוד" ... מכאן, ייתכן שבמקום שבו זכויות יסוד לחיים ולשלמות הגוף עלולות להיפגע, ובהיעדר דבר חקיקה מיוחד הקובע תרופה בגין פגיעה זו קמה עילת תביעה חוקתית למנוע את הפגיעה" (ע"א 9185/03 אסתר טננבוים נ' הוצאת עיתון הארץ בע"מ, נח(1) 377, 365-366 (2003)).

10. העדר המוחלט של אמצעי מיגון לתושבי הכפרים הבדואים הלא מוכרים אף עולה כדי פגיעה חמורה בזכות החוקתית לשוויון, שכן בעוד תושבי מדינת ישראל האחרים ובפרט אלו המתגוררים ביישובים הנמצאים בקרבת הכפרים הלא מוכרים ממוגנים באמצעים שונים מפני פגיעת רקטות, תושבי הכפרים הלא מוגנים, הנמצאים אף הם בטווח ירי הרקטות, מופקרים לגורלם ללא כל מיגון.

11. כידוע, עקרון השוויון מהווה עיקרון יסוד בשיטתנו המשפטית, ועליו כבר נאמר :

"אין לך גורם הרסני יותר לחברה מאשר תחושת בניה ובנותיה, כי נוהגים בהם איפה ואיפה. תחושת חוסר השוויון היא מהקשה שבתחושות. היא פוגעת בכוחות המאחדים את החברה. היא פוגעת בזהותו העצמית של האדם" (בג"ץ פורז נ' ראש עיריית תל אביב יפו, פ"ד מב(2) 309, 332).

12. כידוע, הפליה נוצרת כאשר גורמים השווים מבחינה רלוונטית מטופלים באופן שונה (ד"נ 10/69 בורונבסקי נ. הרבנים הראשיים לישראל, פ"ד כה(1) 7, 35).

13. על תפקידן המהותי של רשויות השלטון בהבטחת השוויון עמד בית המשפט העליון פעמים רבות:

"עקרון השוויון מחייב כל גוף ציבורי במדינה. הוא מחייב, קודם כל, את המדינה עצמה. עקרון השוויון חל על כל התחומים בהם פועלת המדינה. הוא חל, בראש ובראשונה, על הקצאת משאבים של המדינה. המשאבים של המדינה, אם קרקע ואם כסף, וכן גם משאבים אחרים, שייכים לכל האזרחים, וכל האזרחים זכאים ליהנות מהם על פי עקרון השוויון, ללא הפליה מחמת דת, גזע, מין או שיקול פסול אחר." (בג"ץ 1113/99 עדאלה נ' השר לענייני דתות, פ"ד נד(2) 164, ראו גם בג"ץ 6698/95 קעדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל, פ"ד נד(1) 258)

14. המבחן לבדיקת קיומה או אי קיומה של הפליה הוא אובייקטיבי ולא סובייקטיבי. לצורך קביעת קיומה של הפליה יש לבחון את התוצאה הסופית; אפליה אסורה יכולה להתקיים גם בהעדר כוונה או מניע של הפליה מצד יוצרי הנורמה המפלה (ראו בג"ץ 104/87 נבו נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד מד(4) 749, 760-759; בג"ץ 2671/98 שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה, פ"ד נב(3) 630, 659-658).

15. במקרה דנן, אין כל ספק כי במסגרת מימוש זכותם לשוויון של תושבי הכפרים הלא מוכרים, הם זכאים למיגון מפני ירי רקטות המכוון לעברם, בדיוק כמו כל תושב אחר במדינת ישראל שעל זכותו לחיים ולשלמות הגוף מחויבת המדינה לשמור. דא עקא, זכות זו לשוויון של תושבי הכפרים הלא מוכרים מופרת על ידי המדינה אשר מפלה אותם, מותירה אותם ללא הגנה על חייהם ומפקירה אותם לגורלם.

16. לאור כל האמור לעיל, נבקש כי תפעלו באופן מיידי וללא כל דיחוי נוסף למיגון תושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב מפני רקטות/טילים ובכלל זה תפעלו ליצירת מרחבים מוגנים בכל אחד מהכפרים בכמות מספקת ההולמת את מספר התושבים.

17. הואיל וחיי אדם נמצאים על הכף, אודה להתייחסותכם הבהולה.

בכבוד רב,

אורי נרוב, עו"ד

המדכו הרפורמי לדת ומדינה | התנועה הרפורמית

לשויון ערך האדם, צדק חברתי ופולורליזם דתי

المجلس الإقليمي للقرى غير المعترف بها في النقب
המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב
The Regional Council for the Unrecognized Villages in the Negev-RCUV

יוזמות אברהם
مبادرات ابراهيم
ABRAHAM INITIATIVES

העתק:

עו"ד גלי בהרב מיארה, היועצת המשפטית לממשלה

המדכו הרפורמי לדת ומדינה | התנועה הרפורמית

לשויון ערך האדם, צדק חברתי ופולורליזם דתי

المجلس الإقليمي للقرى غير المعترف بها في النقب
המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים בנגב
The Regional Council for the Unrecognized Villages in the Negev-RCUV

יוזמות אברהם
مبادرات ابراهيم
ABRAHAM INITIATIVES

נספח א

הארץ

מדיני ביטחוני

"כיבינו את האזעקה, ממילא אין לאן לברוח": הבדואים בנגב שוב נותרו בלא מיגון

ברבים מהכפרים הלא מוכרים בנגב אין ולו מרחב מוגן אחד, וכיפת ברזל אינה מופעלת שם משום שהם נחשבים שטחים פתוחים. כשנשמעת אזעקה, לתושבים אין דרך להגן על עצמם מפני רקטות. "אנחנו יושבים ביחד, מחבקים אחד את השני, ומתפללים. אין מה לעשות יותר מזה"

התראות במייל

עדן סולומון

15 באוקטובר 2023

האזעקה האחרונה נשמעה בכפר הלא מוכר אלזרנוג שבצפון הנגב לפני שבוע, ביומה הראשון של המתקפה. לאחר מכן החליטו התושבים לכבות את הצופר המותקן בבית הספר המקומי. לא משום שחשבו שלא ישוגרו עוד רקטות, אלא מכיוון שבאלזרנוג — כמו ברובם הגדול של הכפרים הבלתי מוכרים — האזעקה אינה מועילה. לתושבים אין דרך להגן על עצמם מפני הרקטות, והאזעקה רק גורמת ללחץ מיותר. "לא רצינו להכניס את התושבים לפאניקה, אז החלטנו לנתק את האזעקה", מסביר מוחמד אבו קוויידר, תושב אלזרנוג, ומוסיף כי הוא "מתעדכן רק דרך האפליקציות".

באלזרנוג, המונה כ-6,200 תושבים, אין ולו מרחב מוגן אחד. לא בבתי ספר, לא במרפאות ובוודאי שלא בבתיים, שגגותיהם עשויים מפח או מגבס. המבנה היחיד בכפר שתקרתו עשויה מבטון הוא המסגד. "חשבנו להתחבא במסגד ברגע שיש אזעקה, אבל כמה אנשים כבר יכולים להיכנס למקום הקטן הזה? מה גם שזה מקום תפילה, לא מקלט", אומר מוחמד. לדבריו, "גם כשאני רוצה לבנות תקרת גג קטנה באים לפרק. אז ממ"ד? לצערי גם כיפת ברזל לא מגנה על שטח הכפר, אנחנו חסרי אונים".

מתחילת הלחימה נהרגו מפגיעת רקטות שבעה תושבי כפרים בדואים, ואחרים נפצעו. ראש מועצת הכפרים הלא מוכרים בנגב, עטייה אלאעסם, מסביר כי כיפת ברזל אינה מגינה על הכפרים הלא מוכרים משום שהם נחשבים שטחים פתוחים. "כמו בכל המערכות הקודמות, גם הפעם אנחנו חסרי מיגון וחשופים לכל פגיעה", אומר אלאעסם.

מוחמד, אב לארבעה ילדים קטנים, מספר שאין לו דרך להגן על משפחתו. "אין לנו מה לעשות כשנשמעת אזעקה, יש כאלה שיוצאים החוצה לבדוק שהרקטה לא מגיעה אל הכפר. בשבת (בכפר נשמעו אז שלושה אזעקות, עד שהוחלט לכבות את מערכת ההתרעה, ע"ס) הילדים שלי נכנסו מתחת למיטה וכמה נצמדו לקיר מהפחד, למרות שהם יודעים שזה לא מה שיגן עליהם, זה אינסטינקט". אשתו של מוחמד, מיאדה, מוסיפה כי בנם בן החמש "תמיד מבקש ללכת לסבתא שלו, כי היא אמרה לו שהבית שלה מוגן ובטוח, כדי שלא יפחד".

בחצר של בית המשפחה התקבצו כמה מילדי הכפר לצייר, לשחק ולהפיג את תחושת הפחד. לשאלה מה הם עושים כשנשמעות אזעקות השיבו הילדים: "אנחנו בוכים". כשתהיתי איך הם בכל זאת מנסים להגן על עצמם, ענו הילדים כי הם "נכנסים לבית ושמים ידיים על הראש". סוהר בת העשר הוסיפה כי היא זוכרת ש"פעם, בתרגיל שהיה לנו בבית הספר, אמרו לנו להיכנס מתחת לשולחן ולשים ידיים על הראש. זה מה שאני עושה גם בבית כשיש אזעקה".

פאוזי אבו קוויידר, מנהל התיכון באל־זרנוג, אמר כי למשמע האזעקה, הוא אינו עושה דבר מלבד לחבק את בני המשפחה. "אנחנו יושבים ביחד, מחבקים אחד את השני, ומתפללים. אין מה לעשות יותר מזה". גם הוא מדגיש כי האזעקה מפחידה מאוד את התושבים, ובפרט את הילדים, שיודעים שאין להם כיצד להתגונן. לדבריו, בהיעדר חלופה מוצלחת יותר, ההנחיה לתלמידים בבית הספר היא להשתטח על הרצפה בשטח פתוח.

מתחת לאדמה

בביר הדאג', כפר בדואי מוכר אך לא מוסדר, התושבים חיים בפחונים. את האזעקה הם שומעים מהצופרים המותקנים בקיבוצים שבסביבה. א', תושב ביר הדאג' שהעדיף שלא להזדהות בשמו, פנה אליו השבוע והתחנן לעזרה. כבר חמישה לילות שהוא ומשפחתו, 16 נפשות, ישנים במסתור מתחת לסדק צר שנפער באדמה. א', אב המשפחה, מצא אותו ביום הראשון ללחימה, כשחיפש מקום בטוח שבו תוכל המשפחה להעביר את הלילה.

"מצאתי סוג של בור באדמה, נכנסתי אליו והתחלתי לשפץ ולהרחיב אותו כדי שכל המשפחה תוכל להיכנס. שמתי מזרנים ושמיות והחלטנו כל הלילה לישון פה". לדבריו, כשנופלים טילים באזור, הרסיסים יכולים לעוף עד למרחק של כ-200 מטר. "ראיתי את זה בעיניים שלי פה באזור", הוא אומר, "אני גר בצריף

שלא יכול לשמור עליו ועל המשפחה שלי. זו מלחמה, לא משחק ילדים, חייבים מקום שיגן עלינו. זה הממ"ד שלנו".

האגודה לזכויות האזרח עתרה לבג"ץ ב-2014 בדרישה לספק פתרונות מיגון לתושבי הכפרים הבדואים, אך העתירה נדחתה. לדברי האגודה, השופטים הסתפקו בתוכנית שהציג פיקוד העורף להעלאת המודעות בקרב התושבים, ולא חייבו את המדינה לנקוט צעדים אקטיביים להצבת מיגוניות. טענות העותרים בדבר פריסה לא שוויונית של המיגוניות נדחו. עם זאת, בעקבות העתירה הוצבו כמה מיגוניות, בכפרים המוכרים בלבד.

שירין בטשון, מנהלת שותפה של המחלקה למדיניות שוויונית בעמותת סיכויאופוק, הוסיפה כי "כבר שנים רבות שהאזרחים הערבים בנגב ובכפרים הלא מוכרים מופקרים לגורלם. המדינה צריכה עכשיו לדאוג להבאת מיגוניות לאזור, ולתת את כל המענים הנוספים הנדרשים, כולל התקנת מערכת התרעה, כלילת השטחים במסגרת מערכת 'כיפת ברזל', אספקת אוכל, מים, ערכות עזרה ראשונה, עזרה רגשית וכל סיוע אחר".

מדובר צה"ל נמסר כי "האחריות להקמת מיגון במקומות פרטיים מוטלת על הפרט", וכי הרשות המקומית היא האחראית להבטחת הקמתם ולהקמת מקלטים ציבוריים. "תפקידו של פיקוד העורף בהקשר זה הוא לפקח על מימוש אחריות הרשויות המקומיות במרחבן. בהיעדר החלטת ממשלה בעניין, אין אפשרות להקמת מיגון פרטי על ידי הפיקוד. לצד זאת, בחלוף השנים הוצבו ביישובים הבלתי מוכרים בנגב אמצעי מיגון נייזים, בהתאם לשיקולים מקצועיים ומבצעיים של פיקוד העורף. בימים אלה נשקלת האפשרות להתקנת אמצעי מיגון נוספים ביישובים האמורים, ונערכים פיילוטים של פתרונות מיגון זמניים".

עוד נמסר כי "בהתאם להנחיות פיקוד העורף, תושבים שאין באפשרותם להגיע למרחב מוגן תקני בעת אזעקה, נדרשים לפעול בהתאם להנחיות ההתגוננות המפורסמות באתר פיקוד העורף ובאמצעי התקשורת. פיקוד העורף מספק הנחיות התגוננות לכלל תושבי מדינת ישראל, מכל המגזרים, ובהם גם התושבים דוברי הערבית. זאת, באמצעות פורטל החירום הלאומי בערבית, הסברה בערוצי הטלוויזיה בערבית ומענה טלפוני בשפה הערבית במוקד 104. יישומן פיקוד העורף מספק התרעה וזמני התגוננות בכל מקום ברחבי הארץ, גם כשמדובר בשטח פתוח".

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

מלחמת חרבות ברזל בדואים

ירוחם הציבה צינורות מיגון מפני הרקטות ביישוב רח'מה הסמוך

היישוב הבדואי רח'מה, בשנה שעברה. צילום: אליהו הרשקוביץ

ביום שישי האחרון פוזרו ביישוב הבדואי רח'מה, הסמוך למועצה המקומית ירוחם, צינורות בטון אחדים שאמורים לשמש להגנה מפני ירי הרקטות. את הצינורות הציבה ראש המועצה טל אוחנה, יחד עם מפעל אקרשטיין שתרם את הגלילים. אוחנה כתבה בחשבון הפייסבוק שלה כי "ערכם המיגוני של צינורות הבטון האחדים הללו אינו גבוה, אבל זה המעט שאנחנו יכולים לעשות עבור השכנים שלנו, שאין כל מחסה בקרבתם".

